

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De iustitia et iure - Cod. Ettenheim-Münster 197

Bach, Iacobus

[S.l.], 1636

Sectio II.

[urn:nbn:de:bsz:31-117148](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-117148)

SECTIO II.

Quomodo obligent dicta Praetorum ad accusandum vel denunciandum.

De hoc puncto agunt latè Navarra cap. inter verba conul. g. corol. 69. a num. 222. & corol. 66. a num. 280. Avila de censuris 2. parte cap. 5. disp. 4. & 5. Corduba in summa g. 69. Suarez tom. 2. de censuris disp. 20. sect. 3. & novissime Thomas Sanchez lib. 6. conul. c. 2. dub. 14. & seqq.

Supponendum a. de ingrimis Episcopos, Vicarios, Visitatores, Inquisitores, aliosq. Praetatos Catholicos, vno etiam Saeculares pro praecipere sub varijs poenis, ut qui sciunt tale vel tale delictum illud manifestent, et probat Navarra ubi s. n. 280. ex glossa in l. civile. C. de furtis, quam Jurista consueti sequuntur, & Parroch. in c. de delictis de excessibus Praetorum, loto de sigillo membro 2. g. 6. in fine. & lib. 3. de Statuta g. 6. art. 2. post s. conul. ex Exenio Papa in c. si sacerdos de officio Ordinarij. et ex Gregorio in c. quidam maligni 5ta g. 1. & constat ex vno & consuetudine approbata in Trident. ses. 25. cap. 3.

2do notandum cum Navarra loco cit. in eiusmodi edictis curandum ingrimis esse ut superioris vel Praetati mens comprehendatur, aliquando 2. intendit ut qui noverit delicta ea manifestet, aliquando 3. manifestet famam & notorietatem delicti, aliquando 4. quid de delictis ei fama audierit, aliquando praecipit denunciam iudicalem, aliquando gubernam, aliquando accusatorum, aliquando testificam, aliquando vtrumq. Praetati a. mens intelligitur vel ex verbis edicti, vel ipsum interrogando, vel ex consuetudine, vel deniq. ex subiecta materia, ut si praecipit delicta manifestari quando non desiderantur accusatores sed testes, signum est non praecipit accusatorem sed testificatorem, ne etiam ex materia ipsa colligatur aliquando denunciatorem sumi pro testificatore, vel contra.

Tertio certum est superiores in eiusmodi edictis semper habere tacitam vel expressam intentionem qd delicta manifestentur servati iuris ordine, ita ut quando praemittenda est fraterna monitio praemittatur, et sic de alijs. ita l. Thomas 2da d. 2. g. 33. art. 7. ad s. loto de sigillo ubi s. g. 6. conul. 2. n. c.

si e. aliud intenderent, n̄ est illis obediendum in hoc, sed potig 86.
Deo.

Quarto supponendum e. hec dicta aliquando e.
pro delictis puniendis & vitijs extirpandis, aliquando pro impe-
diendo damno alienis. Itj, p̄ cam manifestare, iubemur fudem
qui res Petri inuente abtulit. dicemus p̄ng. de p̄uon. genere de.
Historum, postea de posteriori.

Hic supponitur sit jma conclusio. quando pecca-
tor e. ois emendatus & del. damnatus e. iam p̄uon. reparatum, n̄ te-
nemur accusare, vel denunciare, nisi delictum sit publicum, et i-
am si pot̄ probari. ita. loto. s. de iustitia. q. 8. art. 1. in fine. Et de
sigillo memb. 2. g. 6. concl. 2. Nauary ubi s. num. 2. 23. e.
in summa. cap. 25. n. 46. Auila ubi s. disp. 5. dub. 4. Sati-
scoiter. Ratio a. e. q̄ tunc cessat ois r̄o precipiendi denun-
tiationem, nam licet est utilis ad punitionem delicti, hoc t̄n sola
utilitas n̄ dat ius superiori precipiendi denunciationem peccati oc-
culti, ut vidimus disputate precedenti sect. 7. An vero pot̄ subit̄
denunciare, r̄uicialiter in eo casu, licet n̄ tenetur, p̄uon. etiam
in eodem loco. Nunc aduerte, cum Auila ubi s. n̄ delictum fuit
publicum sed iam delinquens e. publice emendatus e. satisfecit Reipubl.
ablato ois scandalo, tunc etiam cessat r̄o precipiendi nec teneri sub-
ditum denunciare, quando constat certo de emendate & de satisfactio-
ne data Reipubl. nec n̄ delictum fuit publicum, correctio vero
secreta, ita ut Reipubl. n̄ sit per ipsum bene satisfactum, tunc e.
superior ad huc h̄t ius ad procurandam Reipubl. satisfactionem per
publicam punitionem delinquentis.

2da conclusio. Peccata que solum n̄ in damnum delin-
quentis e. n̄ sit publica, n̄ tenemur denunciare, ex vi delicti delictorum
etiam si pot̄ probari. ita. Nauary in summa. cap. 15. num. 61. e.
cap. inter verba n. 116. e. 179. e. 223. Alueth. verbo. correctio. d. 7.
loto de sigillo memb. 2. g. 2. e. 9. 4. concl. 3. dub. 3. e. 9. 6.
concl. 2. e. memb. 3. g. 4. concl. 3. e. 4. Auila ubi s. disp. 9.
dub. 2. e. colligitur ex l. Thoma 2. 2. g. 23. art. 7. ad 3. Et ex
c. qualiter e. quando primo de accusatib. in fine. Ratio a. e. q̄
Idem n̄ h̄t potestatem inquirendi de occultis, hoc e. est in maximum
Reipubl. detrimentum, ut vidimus disputate precedenti sect. 6. e. 7.
si in peccator n̄ creditur emendatus, alia via e. aliunde speretur pro-
futura denunciatio ad eius emendationem, tunc si pot̄ms n̄ facere,
sine graui incommodo p̄uon. tenemur ex charitate etiam n̄ dicitur
dicitur q̄ coram obligacionem charitatis, que in presenti etiam
militat

militat.

Tertia conclusio. Ex vi horum edictorum regulariter nemo tenetur accusare vel denuntiare peccata contra se. commissa ab alio, quia consilium Evangelicum est proprias iniurias remittere. Et non est credendum superiores in suis edictis contrarium precipere. Ita tenent plures restrictiones, et aliqui hoc extendunt ad delictum etiam quod fuerit publicum.

Quarta conclusio. Nec tenetur ex vi horum edictorum manifestare se ipse delinquens. Ita huiusmodi sibi sicut conel. 9. ac per consequens complices qui non possunt manifestare alium non manifestando etiam suum delictum, non tenentur ad manifestandum delinquentem, quod hoc est invidiabile manifestare suum delictum, nisi forte verberet in maximum detrimentum publicum, cui profectio est manifestatio proprii delicti postposita.

Quinta conclusio. Quando delicta sunt contra bonum coelestis et pendunt adhuc in fieri vel in congregate, debent statim denunciari etiam si sunt occulta, sicut: g. crimen heresis, prodicionis contra Rempublicam, contra Principem &c. haec est ratio et constat ex iuris ratione praecedenti, ubi vidimus quod bonum coelestis debere tunc etiam cum proprio detrimento manifestari delinquentem. Tenentur autem a. colliter. Q. D. in his casibus non debere praemitti correctionem secretam, quod nulla est spes proficiendi, et aliunde maximum est periculum si illa ^{immunitas} ~~immunitas~~ ^{se emendatum}, et tunc in hoc crimine persone ret.

Sexta conclusio. Quando delictum non est contra bonum coelestis, sed contra aliquem statum si est occultum et emendatum, non tenetur ^{denuntiare} ~~denuntiare~~ illud ^{emendatum}; secus si de hoc imminet damnum quod alia via impeditur non potest, tunc est tenetur ex vi horum edictorum denunciare. haec est ratio. videatur Navarri c. inter verba conel. 6. capul. 62. n. 167. et 284. et in summa cap. 17. n. 124. et cap. 18. n. 6. et cap. 25. n. 46. Avila ubi sicut dub. 3. conel. 2. et 3. qui tunc adhibetur conel. 6. debere praemitti correctionem secretam si est spes emendationis in damnicante, quam limitationem ego ita admitto ut possit quidem praemitti, non vero ita ut peccet denunciator non praemissa ea monitione, quando denunciatio non tenetur ad bonum denunciati sed ad punitionem, et aliunde delictum probari potest iuxta ea quae dixi disputatae praecedenti sect. 7. Tenentur etiam bene idem Author ubi 2. conel. 3. si requiri correctionem futuram praecedere, quando praecedat infamia.

Maior est difficultas an in omnibus delictis quae adhuc sunt in fieri vel congregate contra bonum coelestis vel privatum tenentur

teneatur aliquis ex vi horum edictorum denunciare, quando
 n̄ p̄t in iudicio probare illud delictum. & quidem dubium
 hoc n̄ h̄t locum, quando damnatum coram talibus & ut etiam n̄ h̄t
 sub edictis ego tenerer ubi vix illud impedire pot̄ tunc e. n̄
 dubium qd etiam p̄t probare illud n̄ p̄t, debeat tñ facere id
 qd p̄t ad impediendum tantum periculum. deinde certum
 videtur n̄ teneti aliquem accusare, accusari, proprie dicta quando
 n̄ p̄t probare, qd accusator insuper in se onus probandi. diffi-
 cultas e. ar. teneatur saltem denunciare ex vi horum edictorum.

Multa videntur absolute & vrititer negare. sicut
 ver. correctio d. 7. ver. excoicac̄, d. 8. cum Angelo & Rosella
 Navarra in summa cap. 57. n. 184. & cap. 58. num. 63. & cap.
 25. n. 26. & in cap. inter ver. n. 332. ubi ait id significare
 Eugenium Sagam e. si sacerdos de officio Ordinarij, & Rogianum
 in responsio ad Inquiritores. idem docet num. 283. ex Augustino
 e. plerumq̄ d. 7. plerumq̄, inquit, bonam vim propterea
 sufferant aliorum peccata & facient, qd saepe deservantur a publicis
 documentis quibz ea, quae ipsi sciunt, iudicialiter probare n̄ p̄t.
 Eadem probari pot̄ ex e. si tñ b̄a q. 2. vnde infert Navarra
 cum Angelo excoicac̄ d. 20. qd si iudex praecipit sub
 excoicac̄e denunciare iudicialiter crimen qd probari n̄ p̄t, in
 tali sententia ponitur in errorem intolerabilem. non videtur doceri
 toto de sigilla memb. 2. concl. 2. q. 2. Caiet. in par. q. 62. a. 1.
 & alij, quos refert & requiritur Avila ubi d. dub. 3. concl. 4. & videtur
 facere Suarez de censuris d. 20. sect. 3. n. 11. & late Thomas
 Sanchez ubi d. dub. 14. n. 10. Ratio a. e. qd denuntiatio iudi-
 cialis ordinatur ad punitionem, delictum a. p̄t probari n̄ p̄t, n̄ p̄t
 puniri & n̄ e. cur sit iudicialiter denuntiandum nisi ad diffe-
 mandum proximum sine ulla fructu.

In contrarium a. e. coram vris, praesertim in tribu-
 nali Sanctae Inquisitionis, ubi n̄ videtur dubium quin iubentur
 denuntiare, y etiam qui plene probare n̄ p̄t; qd in peccato sa-
 cerdotis sollicitantis ad res turpes in confessione manifestum e,
 iubetur. e. Poenitens denuntiare, ut constat ex Bullis Pontificijs
 Pij. IIII & Gregorij XV. Poenitens. a. cum sit vnicus testis probare
 n̄ p̄t, ut constat & n̄ fertur praecipit manifestandi in eos solum
 qui probare p̄t.

In hoc puncto sit 7ma conclusio. Non videtur
 negandum qd sit in Dotalato potestas praecipendi in aliquo gravi
 casu denuntiacionem seu manifestacionem delicti etiam probari n̄
 p̄t.

pot. Ita videtur fieri libet. ver. Excoicatio 2do §. 8. ubi
 dicit, qd si Iudex precipiat sub Excoicacione, ut sibi denuntietur
 in iudicio peccatum, etiam denuntiator probau illud n̄ potest
 possit, n̄ continet hoc praeceptum intolerabilem errorem, qd semper
 subijgitur salvo ordine Evangelico, & denuntiaō utilis ē vt ex
 ea habeatur notitia plenior, & procedatur ad specialem inquisitio-
 nem contra reum, & ad quaestiones, id ē, ad torturam; vnde si sub-
 dito n̄ pareat praecepto incurrit Excoicacionem. loquendo ergo
 de potibili, n̄ videtur neganda haec potestas in Iudice, in aliquo
 caso graui, nam recluso in praecepto Praelati subditus tenetur ali-
 quando denuntiare vel manifestare, licet probare n̄ pot. si e-
 ricios aliquem agere de tradendo Principi hostibus, vel prodendo
 Regi, licet hoc probare n̄ possit, quis neget teneri se illud mani-
 festare, qd bonum conuenit, potest ergo et alij casus in quibus licet
 recluso praecepto Praelati n̄ est fortasse tanta obligatio denuntiandi,
 potest in Praelato qd rei grauitatem imponere, praeceptum denuntiaōi
 qd probari n̄ potest; nam circumoij grauitas n̄ consistit in iudici-
 bili, sed in latitudine rei & sit aliquando, ēe tanta rei grauitas
 vt sine praecepto iudicis teneatur, aliquando talis vt Praelatus
 n̄ potest illud precipere, aliquando vero talis vt potest illud preci-
 pere, licet aliquis n̄ teneatur, quando .a. sit grauitas rei tan-
 ta vel tanta iudicandum ē ex peccato ipso ex circumstantiis, &
 ex damno qd per ipsum inferri potest ciuitati vel Reipublicae, illud
 ē. damnum conseruandum ē cum damno qd sequitur ex eo qd
 Iudex potest obligare subditos ad manifestanda delicta occulta
 & qd probare n̄ potest, quando .a. magis ē detrimentum qd se-
 quitur ex hac licentia iudicis, quam qd sequitur ex occultate
 illius criminis, n̄ censetur Iudex habere illam potestatem precipi-
 endi, quando .a. peccatum sit tale, vt ex eius occultate multo
 maius detrimentum patiatur ciuitas, quam ex illa Superioris
 potestate, tunc censetur Superior p̄be. illud precipere. hoc vero
 iudicium in particulari pendet ex multis circumstantiis, quarum
 consideratio & ponderatio relinquenda ē arbitrio prudentis in ordine
 ad casus particulares.

Confirmatur conuictio ad huiusmodi, qd Authores
 contraria sententia supponunt circumoij edicta obligare, ad denunti-
 anda haec delicta quando probari potest, etiam si alia sint occulta.
 hoc .a. iam supponit in Superiori potestatem aliquam extra-
 ordinariam qd grauitatem horum delictorum, nam, vt supra vi-
 dimus, Iudex n̄ potest obligare ad denuntianda delicta occulta que
 n̄ est

n. et in grave detrimentum alterius adhuc imminens quanto
 et occulta etiam probari possunt, et tunc per peculiarem rationem
 omni imminentis alicuius tunc potest iudex obligare ad denunciandum
 tantum peccatum occultum et a fortiori quando delictum sit
 multo gravius et ex quo timetur gravissimum Reipubl. dampnum,
 potest iudex obligare ad denunciandum illum, licet probare
 non possit, et licet hoc non possit praecipere, citra alia delicta minus graviora.

Dicitur: haec denuntiatio est ois invidiosa, siquidem
 si probato delicto ad nihil deserviret. Sed contra, quia experien-
 tia constat deservire ad multa, ut supra ex subiecto rebelimus,
 nam deservit ad inquirendum specialiter de illa persona, ad vi-
 gilandum, ad procedendum, ad hoc etiam ut accedente alio denun-
 tiatore. mihi ignoto sit iam plena probatio, vel accedentibus
 aliis inditiis, quae iudex fortasse his, possit veris in carcerari et torqueri,
 et ad alia similia; quare aliqui ex authoribus opposita sententia
 fortasse hoc non negant, sed intelligendi erunt de delicto, quod nec ab
 ipso denunciatore nec alia via probari possit, qui tunc variis modis
 erit, regulariter et. qui semel coram me peccavit, peccabit etiam
 iterum coram alio, ut contingit in peccato sollicitudinis in profes-
 sione, in quo delictum probatur et sufficienter per denuntiationes ru-
 gulares; et denique deservient ille plura inditiis ad torquendum
 eum ex ipsius confessione plene probatur delictum, quare iam
 delictum illud non erat simpliciter improbabile, sed probabile saltem
 remotum, quod sufficit ad denuntiatio ille non sit invidiosa.

Hinc ergo sit iam sua conclusio. Loquendo de
 facto attendendum est ad verba dictorum et considerandum an
 expresse vel implicite praecipatur denuntiatio delicti, etiamsi
 denunciator non possit illud probare. rursus consideranda est gra-
 vitas max., et denique in dubio praesumendum est praecipuum iudicem,
 plura est inconvenientia considerat superior quae sequi possit ex
 tali genere delictorum, quae subdito fortasse ignorat, et quod pro-
 curatorem et pro Praetore, et pro obligatione talis praecipui, maxime
 in delictis contra fidem vel Religionem, ex quibus graviora et cer-
 tiora oriuntur damna contra Reipubl. Christianam. unde ipsi
 auctores prima sententia non negant obligationem manifestandi delicta,
 quae si in grave dampnum Religionis aut Reipubl. imo fatentur de
 facto Praetore declarare velles suam intentionem, nempe, velle se
 de delictis omnimodis quaecumque via manifestentur, quare licet verba
 dicitur dicantur sonare praecipuum denuntiationis, significat tamen
 praecipuum manifestandi rules per denuntiationem sive per testificationem,

ad quam non oportet quod testis possit probare, ut tandem de hodiernis
edictis fatetur Thomas Sanchez lib. 6. consil. cap. 8. dub. 27. infra.
Sic nona conclusio. si iudex in edictis obliget ad testifi-
candum & fiat iam aliunde semiplenam probatio delicti, tenetur
subdito testificari. Ita docet Azila lib. 2. de iud. dub. 3. concl. 10.
quod testis legitime interrogatus a superiore tenetur dicere veritatem,
interrogatus a legitime quando iudex sit iam semiplenam probatio,
ut videbitur sectione seq. agendo de testibus & quando per edicta
precipit iudex, tenetur respondere ille qui se testificari, si sit
sua delictum ex semiplena probatum. Notetur tamen in aliquibus
delictis gravioribus teneri etiam si non erit ex semiplena probatum,
ut videtur concl. precedenti.

Decima conclusio. quando edicta precipiant accu-
sationem vel denunciationem, certum est obligare, saltem in hiis casibus,
in quibus alius tenebatur accusare vel denunciare. in hoc conve-
niunt omnes, nec fit eis ratio dubitandi. Noverunt tamen aliqui edicta
ipsa supra obligationem precedentem addere non solum debitum obedi-
entiae, sed etiam debitum non differendi ultra terminum in edictis
prescriptum, cum tamen obligatio naturalis non obligaret fortasse cum tanto
rigore.

Difficultas est an edicta obligent ad denunciationem
vel accusandum in hiis etiam casibus in quibus seclusis edictis non tene-
remur. Aliqui enim videntur absolute negare. Ita solus dicto membr.
2. g. 6. concl. 2. in fine, ubi concludit Prædictum in inquisitione
generali solum posse compellere subditos ad denunciationem criminum in
illis casibus et eo gravio, quo ipsi tenebantur extra iurisdictionem.

Sic tamen undecima conclusio. saepe tenetur subditus ex
vi edicti, licet alius non teneatur. haec est ratio fere omnium. videtur
Navarro cap. inter verba concl. 6. n. 72. & seqq. qui adducit
multa exempla huius regulae, quae tamen fortasse non sunt satis ad rem.
Probari tamen potest ex edictis quod aliqua sunt etiam delicta, quae licet non mani-
festentur, non afferant tantum Regum damnum, ut obligent periculum
se ad denunciationem, afferunt tamen aliquid ratione cuius sit alius honestus
denunciare, & aliunde non offert nocentem gravius pro ea denun-
tiatione potest precipi a superiore, tunc ergo iudex potest illum preci-
pere, & subditus, qui alius non tenebatur, tenebitur obviare. talis erit
blasphemia publica quam secluso precepto Ecclesiae non tenentur au-
dentes denunciare, tenentur tamen ex precepto Ecclesiastico, ubi erit e-
modi preceptum non sit consuetudine abrogatum. talis etiam est
conculinatio publicus, quem non tenentur regulariter subditi denunciare,
tenentur

tenentur in quando Prelatus visitat & precipit denunciari eius: 89.
modi peccata.

Quodecima conclusio. Ex vi horum edictorum
regulariter non tenetur aliquis denunciare Prelato ut patri,
ita regulariter ordinantur ad forum externum & ad iudicium,
atque deo excipiuntur denuntiatioes & manifestatioes in scriptis
& coram Notario, & asseruantur ut accedente alia notitia
possit inchoari processus. ita Auila dicto dub. 3. concl. 5.
Cum hoc tenet si constaret de intentione superioris volentis den-
unciari sibi ut patri, tenentur subiti obedire seruatō ordine
correctionis fraternae & manifestare delicta etiam occulta, quorū
nulla & infamia aut probatio, dummodo superior existimaretur
tanta virtutis & prudentia ut prodeesse possit & non obesse, illa e.
manifestatio est iuxta ordinem charitatis, cum ordinaretur ad
bonum proximi, ut notat Bar. ubi s. cord. 66. & hinc inferri
famulum qui promittit Domino sub iuramento manifestare quic-
quid scierit ab ipso furto auferri, si tamen Dominus sit iustus & prudens
& mansuetus, & qui potius obesse credatur quam prodesse, non tenetur
ad manifestandum furum, sed si est prudens & iustus, tunc e.
tenebitur si non est spes corrigendi furum & rem secreto componendi.

Nunc iam dicam de illo alio genere edictorum,
quibus precipi solet sub excommunicatione intra certum tempus inuer-
tenda, quae censetur pro damnis in pecunia, honore, vel fama,
ad his qui intulit damnificationem, & qui euentes manifestent
intra certum tempus dictos damnificatores. circa quae dicta
notandum est non esse proponenda nisi pro bonis Ecclesiae vel pro dam-
nis valde gravibus, ut constat ex Concord. Tro. c. 11. 25. cap. 3.

Circa haec ergo edicta sit 13 conclusio. Multi sunt
qui pro varias rationes excusantur ab inuertenda censura. Primo
si ille ad cuius instantiam fertur, non intendat illos comprehendere,
tales sunt coniux & filii ipsius creditoris. ita Soto 2. de iustis.
q. 3. art. 1. in fine. & Auila ubi s. disp. 5. dub. 1. non e. prae-
miter paterfamilias ita rigore erga personas adeo sibi coniunctas,
nisi aliud ex circumstantiis colligeretur. 2do si creditor debitori
proroget terminum, censura non habet vim ligandi in his casibus
nisi dependenter a voluntate illius pro quo fertur, si tamen transisset
terminus, non potest auferri censura iam contracta etiam creditoribus
volente de nouo prorogare terminum sine ablatione Ecclesiae.
3tio excusantur qui auerperunt quidem ea bona sed in alio titulo,
ut si auerperunt in compensationem iustam suorum debitorum,
qua

que aliter n̄ poterant recuperare. Circa hanc tñ compensatōem,
ut hinc fiat, multas debitas cautelas Navarri in summa cap. 17.
num. 133. & cap. 27. num. 134. Excusantur q̄to qui licet in-
vite acciperint, tñ invite excusantur a restitutione vel q̄to
impotentiam vel alia de r̄ta, hi e. n̄ inveniuntur excusationem.
3to in his d̄b̄g casibz in quibz, qui accepit, n̄ comprehendit,
excusatur etiam a manifestando qui novit, tenetur tñ fortasse
invenire assuraocem debiti. Et ut vitetur periculum in pote-
rum meliori modo quo poterit, q̄ fortasse qui accepit, n̄ p̄t mune-
restituere, poterit tñ potius, si a. maneat occultus nunquam
fortasse restituat. Deniq̄ semper ille qui novit, d̄b̄oq̄ p̄-
mittere correctionem secretam si speret profuturam e. se ab og-
tuo detrimento, ut fiat restitutio cum minori tactum proxi-
mi. debet tñ advertere, ne hac correctionis specie evi-
tatem fraudet odo suo debito, nam fur qui modo e. p̄sens e.
n̄ in sua potestate rem ablatam, interim dum ipsum invenit
fortasse fugiet vel redetur impotens ad restituendum.

Decima quarta conclusio. in eiusmodi delictis
denuntiatio regulariter excusatur consanguinea intra quatuor
gradum, q̄a p̄t magnam illam consanguinitatem ducatur de ma-
trione contra scripto. hoc tñ n̄ h̄t locum in peccato h̄rcis, in
quo nemo excusatur p̄t maximum nocuum publicum q̄
affert, ut docet cum alij h̄ula ubi s̄. dub. 2. qui in bono ad-
vertit eandem limitacōem adhibendam etiam e. in aly delictis
qua videntur in magnum Reipubl. detrimentum, tñ tenetur
a. tunc consanguineis magis vel minus propinqui secundum
proportionem grauioris nocuum q̄ ex tali delicto sequi p̄t.

Decima quinta conclusio. in his d̄b̄g casibus
attendenda etiam s̄t, ut saepe diximus, damna, qua denuntiator
sibi timet ex denuntiatione in honore, vita, vel pecunijs, quo e.
grauiora hac fuerint, eo grauius debet ex delictum e. maioris
nocuum contra bonum cone. ad hoc ut obligetur denuntiare
vel manifestare cum damno e. detrimento proprio. ite h̄ula
ubi s̄. cum aly.

Decima sexta conclusio. ij. quibz delictum
dictum e. in confessione. sacrali, nunquam p̄t denuntiare,
quibz vero dictum e. eas petendi consilij vel remedij e. regulariter
n̄ tenentur, ut Advocatus, Medicus, obstetrices, Theologus & aly
similes, oportet e. eiusmodi secretum seruari ad commodum
vite humane. dixi regulariter, q̄a quando ex occultatione
seque-

sequeretur damnum Regum. vel alienig. Ity, qd sua culpa inferre vult, ille damnificator iniudg, n tenemur nec potius ei fidem seruare, cum ipse n vult cessare a damno inferendo. videtur Auila ubi s. e. Molina tom. 2. de iud. disp. 3. n. 6.

Decima septima conclusio. Quando creditur Prelaty n adhibetur remedium nec exaratur denunciatioem, quocumq ex caa hoc proueniat, nemo tenetur denunciare, hunc e. cessat oio rto denuntiandi e est actio otiosa. Ita Auila cum alio dicta disp. 3. dub. 3.

Decima octaua conclusio. quando precipitur denunciatio aduentibus, n illigatur de ye qui audierunt a persona leui vel ignota quam n potest declarare, hanc e. etiam est de nunciatio inutilis. Ita Auila e alij ubi s. dub. 2. talis tn potest e. casy e tantum periculum potest ex occultate imminere, ut quocumq notitia est utilis ad aliquam cautelam adhibendam vel ad aliquid aliud, ut si aliquis a persona sibi ignota aduertet actum esse de occidendo Principe die sequenti in tali loco vel a talibz personis, a dubito quin teneretur illam qualescumq notitiam couicere.

Estat bene dubium quante tempore durent hac edita e eorum obligo post promulgationem; e quidem si sermo sit de edictis qua publicantur tempore visitationis ordinaria in principio Quadragesime, n obligant per totum annum, sed per partem temporis qd moraliter sufficit vni visitati generali v. g. per unum vel duos menses, unde aliqui dicunt durare vsq ad octavam Pasche, alij extendunt vsq ad Pentecostens. qui ergo ante vel intra illud tempus nouit ea delicta tenentur denunciare, qui vero transacto illo tempore nouit etiam delictum fuisse prius commissum, n tenetur denunciare. ex vi edictorum. si tn intra illud tempus nouit e culpabiliter omisit denuntiationem, an tenetur post finitam visitationem, multi affirmant; ego tn dubito, qd videtur ee obedientia alligata ad illud tempus. Deniq si inculpabiliter omisit denuntiationem qd, quolibet casu, crediderim postea n teneri. de edictis Inquisitorum aliter dicendum e durare, scilicet per totum annum donec iterum publicentur. Ita Auila ubi s. dub. 5. hac e. e. a aperta intentio Prelatorum in eiusmodi edictis

Circa hac via edicta aduerte primo solere in ijs astringari tres vel sex dies pro termino infra quem teneantur subditi denun =

denuntiare, qui dies numerati sūt, nō a die, promulgationis edicti, sed a die, notitia quam quisq; hīs de promulgatione, datur e. ut videlicet potest complere, & considerare, de rebus denuntiatis. Ad hunc, 2do volere, etiam voce, praecisionis convocari populum ad audienda eummodi edicta in aliquo templo a Praelato, nō e. a sententia Praelati obligare, oēs sub peccato mortali, nam in magna civitate, vel oppido, impossibile, eēt oēs in uno templo convenire, & e. ergo creditur Praelatos prudentissimos hoc intendere, ut scilicet conveniant illuc maxima multitudo, ex qua ad oēs alios potest fieri, derivari notitia, edicti, & qd singuli curent, de rebus in edicto propositis sufficienter informari quantum necesse fuerit ad obediendum, quare, qui certis sciret nihil ad eum de edicto pertinere, nō teneretur se ipso amplius inquirere.

Deniq; circa edicta, quib; excommunicantur damnificatores, si nō restituant vel recedant si nō recedant, adverte semper obligare, donec damnificator satisfecerit, nisi fortasse author edicti fuerit defunctus vel amovus ab officio, tunc e. expiras eius praecceptum, ut notat Navarrus in manuali cap. 27. num. 2.

SECTIO III

De Testibus, et eorum obligationibus.

Ex iis, quae pertinent ad testes multa dicta sūt in superioribus agendo de iudice, & denunciatore, reliqua in praesenti breviter disceptemus. Dubitatur ergo primo, utrum testis teneatur aliquando propria sponte, se offerre ad testificandum. Supponimus nō teneri ex Iustitia, ut docet ex omissione testificationis nō teneri ad restitutionem, parti laesae. videtur Lotz § de Iustitia g. 7. art. j. & de sigillo memb. 2. g. 7. concl. 3. dub. 5. Navarrus in man. cap. 25. n. 44. & cap. inter verba n. 113. & segg. & Thomas Sanchez lib. 6. consil. cap. 5. dub. 2. Dubium e. an teneatur saltem ex charitate, vel alia virtute.

Ad breviter primo teneri quodvis eius testimonium necessarium e. ad impediendum grave, damnum Reipubl. vel alienig. sicut, si aliter vitari nō potest. haec e. e. constat ex consuetudine obligacione charitatis, quae quidem obligat singulos ad vitandum grave, damnum alienig. sine gravi nocimento proprio. imo impediendum poterit tantum e. Reipublicae, damnum, ut teneatur

subitus